

Därför ger dansk ”dagpleje” mer jämställdhet än svensk föräldrapenning

Här är en skräcksiffra som ingen får höra på profylaxkursen: Svenska förstföderskor tappar i snitt 27 procent av sin inkomst när de blir mammor.

Trots att danskarna inte har någon pappamånad klarar de sig bättre.

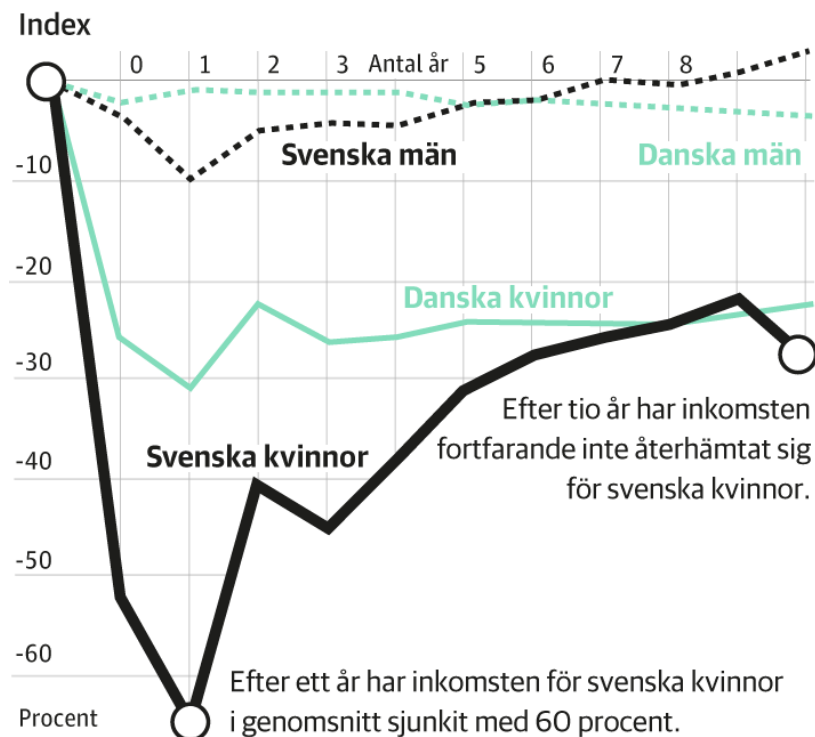
Kvinnor tjänar – fortfarande – betydligt mindre än män.

Det är en paradox. Kvinnorna har länge varit i klar majoritet på svenska universitet och högskolor. [Examen för examen erövrar de läkaryrket](#) (1). Blickar man i arbetsmarknadsstatistiken har skillnaderna i sysselsättning minskat. [Löneegapet fortsätter att krympa](#) (2).

[Men hålet i plånboken består](#) (3). Männens lyckas få mer på kontot. Och under de senaste decennierna har den ekonomiska forskningen blivit allt mer på det klara med vad det handlar om.

Det är i samband med familjebildningen som klyftan vidgas. I Sverige beror [tre fjärdedelar av inkomstglappet mellan män och kvinnor](#) (4) i 40-årsåldern på att de bär en ojämn börda av ansvaret hemma.

Svenska kvinnors inkomster rasar i samband med första barnet
Inkomsten för respektive grupp är indexerad året före första barnet föds.

Grafik: Elin Lindwall Källa: Kleven et al. 2019

Det finns ett nationalekonomiskt begrepp för det som sker i samband med förlossningen. ”Child penalty”, barnstraffet, kallas den ekonomiska förlusten av föräldraskapet. (Undra på att fältet kallas den dystra vetenskapen.)

I en ny och ännu opublicerad studie har Princetonforskaren Henrik Kleven och hans kollegor mätt detta inkomsttapp i sex olika länder. Siffrorna är talande. [Svenska förstföderskor förlorar på kort sikt 60 procent](#) (5) av sin arbetsinkomst när de blir mammor. Pappor mister nästan inget alls.

En stor del av tappet tar mammorna aldrig igen. Kring barnets tioårsdag har de fortfarande 27 procent lägre arbetsinkomster jämfört med ett hypotetiskt, barnlöst scenario. Den siffran summerar en kombination av saker som sänker inkomsterna: Föräldraledighet, sämre karriär- och löneutveckling, mindre övertid, mer deltidsarbete, vab-dagar.

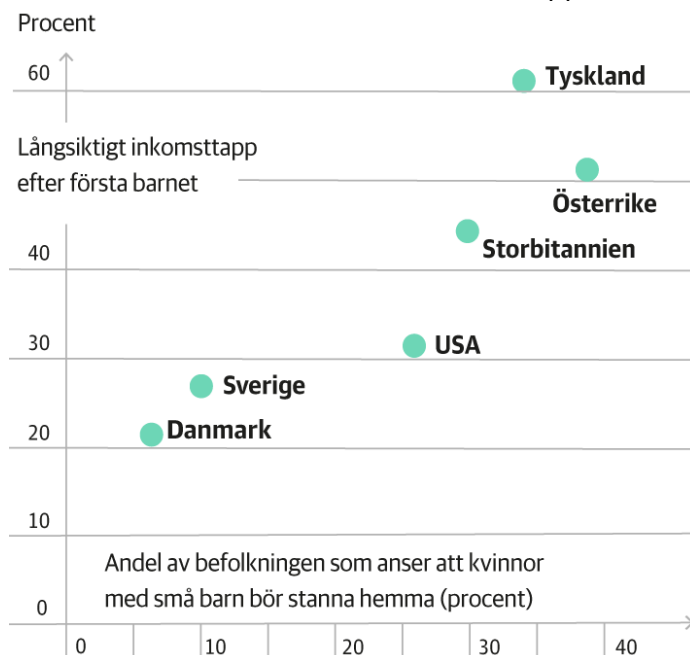
Jämförelsen mellan länder är också slående. Tyskland sticker ut. Där tappar förstföderskorna nästan 90 procent av arbetsinkomsten i samband med barnets födsel. Många kvinnor lämnar arbetsmarknaden helt.

Mammorna i Danmark klarar sig bäst bland de länder som ingår i Henrik Klevens studie. Även efter tio år har de tappat lite mindre än svenska mödrar.

Varför är skillnaderna så stora? En förklaringsmodell rör könsrollerna och normerna på arbetsmarknaden. Arbetande småbarnsmammor i Tyskland löper fortfarande risk att kallas ”rabemutter”, korpamma. Det är ingen komplimang. Många tyskar anser att småbarnsmammor ska vara i hemmet.

I det avseendet är Danmark faktiskt också mer progressivt än Sverige. Attityderna till arbetande småbarnsmammor är mer tillåtande.

Stark koppling mellan attityder och inkomstgap. Ju fler som tycker att småbarnsmammor inte ska arbeta, desto större är inkomsttappet för kvinnor

Grafik: Elin Lindwall Källa: Kleven et al. 2019

Men välfärdssystemen påverkar i sin tur också normer och beteenden. Här sticker Sverige ut med en av världens mest frikostiga föräldraförsäkringar. Det danska systemet är snålare.

I gengäld erbjuder danska kommuner barnomsorg betydligt tidigare än svenska. ”Dagpleje” eller ”vuggestue” finns för barn från ett halvårs ålder. Motsvarande förskolegaranti i Sverige gäller från ettårsdagen. Det kan förklara varför mammor i Danmark återgår till yrkeslivet tidigare – och att det är accepterat att lämna bebisar i andras omsorg.

En vetenskaplig litteraturgenomgång från 2017 visade att [föräldraledighet, särskilt om den är lång, inte nödvändigtvis gör mammor på arbetsmarknaden en tjänst](#) (6). Däremot hjälper tidig och bra barnomsorg entydigt till att överbrygga könsgapet.

Hur borde danskarna då se på pappaledigheten? Debatten rasar om de öronmärkta månaderna.

Henrik Klevens studie tyder på att tidig och bra barnomsorg är effektiv jämställdhetspolitik. Samtidigt finns en svaghet. Rapportens långa tillbakablick gör att den inte fångar upp utvecklingen det senaste decenniet. Och tittar man framåt är en jämnare fördelning av familjeansvaret förmodligen den enda tänkbara vägen mot mer av ekonomisk jämställdhet.

En dansk-svensk kombination – med både tidig barnomsorg och pappamånader – skulle förmodligen ge mest effekt.

Fakta. Så gjordes studien

I Danmark och Sverige har forskarna kunnat följa hela befolkningen i åldrarna 20–45 år som har fått barn. Uppgifter från myndighetsregister har samlats in från 5 år före första barnet och upp till 10 år efter födseln. I Danmark har man tittat på födslarna 1985–2003. I Sverige är tidsperioden något senare, 1997–2011.

Inkomsterna har mätts exklusive socialförsäkringar, bidrag och skatter varje kalenderår. Den har sedan jämförts med den övriga befolkningens inkomster, med vars hjälp man konstruerat ett hypotetiskt, barnlöst jämförelsesscenario.

Carl Johan von Seth, Dagens Nyheter 19-02-18

Länkar i texten:

- (1) <http://lakartidningen.se/Aktuellt/Nyheter/2018/03/Flest-kvinnor-bland-de-yngre-lakarna/>
- (2) http://www.mi.se/files/PDF-er/att_bestalla/loneskilnader/skillnaden17.pdf
- (3) <https://www.ifau.se/globalassets/pdf/se/2013/r-2013-02-det-envisa-konsgapet-i-inkomster-och-loner.pdf>
- (4) <https://www.ifau.se/globalassets/pdf/se/2013/r-2013-02-det-envisa-konsgapet-i-inkomster-och-loner.pdf>
- (5) https://www.henrikkleven.com/uploads/3/7/3/1/37310663/klevenetal_aea-pp_2019.pdf
- (6) <https://www.nber.org/papers/w23051.pdf>